

Hur mår våra barn och ungdomar i dagens Sverige?

Referat från information och samtal i ABF-huset 19/11 2009 om barns hälsa
Medverkande: Sven Bremberg, avdelningschef vid Statens folkhälsoinstitut och barn- och ungdomsläkare samt Eva Waltré, chef för Bris operativa verksamhet. Samtalsledare Lena Nyberg, barnrättsexpert.

Lena Nyberg inledde med att säga att vi nu firar 20-årsjubileet av FN:s barnkonvention och att barns och ungdomars fysiska hälsa i Sverige är mycket god men när det gäller den psykiska hälsan finns oroande tecken. Det påpekades också tidigt under kvällen att hälsa är en fråga om politik och att den sociala bakgrunden avspeglas i hur barnen mår.

Sven Bremberg sade att barns och ungas hälsa i Sverige är en paradox. Näst efter Holland ligger Sverige i topp i världen när det gäller den fysiska hälsan och fram till och 11-årsålder mår också barnen psykiskt bra. Men redan vid 13-årsålder märks en försämring av den psykiska hälsan som blir ännu sämre när ungdomarna blivit 15 år, då endast 74 procent av ungdomarna mår bra. Övriga har psykiska symtom som sömnsvårigheter, oro, koncentrationsproblem etc. Han fortsatte med att säga att den positiva trenden när det gäller även psykisk hälsa bröts i samband med 90-talskrisen. Sedan dess har utvecklingen gått åt fel håll. 1/3 lämnar gymnasiet utan avgångsbetyg och samma sak gäller 10 procent av grundskoleeleverna och för dessa elever är det numera mycket svårt att komma in på arbetsmarknaden. Av de 130 000 som förlorat jobbet i dagens kris är 85 000 under 25. Så hårt har inte krisen slagit mot unga i t ex Tyskland, Holland, Danmark och Norge där man har andra system för att slussa ut unga på arbetsmarknaden, framhöll Bremberg. Han menade att bakom dagens ökande ohälsotal ligger alltså ökad arbetslöshet och därtill ett individualiserat synsätt som gör var och en personligen ansvarig för sitt misslyckande.

Eva Waltré berättade att Bris har 21 848 kontakter per år med ungdomar varav 4 377 gäller psykisk ohälsa. Medelåldern bland dem som ringer Bris är 15 år och majoriteten är flickor. Tio procent är i behov av akut hjälp – de problem de presenterar är bl a självmordstankar, självmordsförsök, självskadebeteende, ätstörningar. Många lider också av rädsla, oro, ångest, stress och känslor av otillräcklighet inför alltför stora krav. Bakomliggande orsaker är bl a missbruk eller psykisk sjukdom hos föräldrarna, fattigdom, ensamhet, utanförskap, mobbning, ouppnåeliga skönhetskrav som drabbar både pojkar och flickor, litet eller inget förtroende för vuxenvärlden.

Bremberg återkom till den ”unikta dåliga situationen på arbetsmarknaden” för unga i Sverige där nu 10 procent av förtidspensionärerna är mellan 20 och 29 år. Han menade att man måste skapa en bättre koppling mellan skola och arbetsmarknad – det var den viktigaste åtgärden. En jämförelse med Finland visar att medan svenska ungdomar trivs bra i skolan trivs finska ungdomar sämre – den hårdare finska skolan kanske förbereder barnen bättre för arbetslivet, funderade han. Att Sverige är ett stort invandrarland jämfört med Finland som nästan inte har några invandrarare alls, trodde han betydde mindre; bland invandrarbarn med god föräldrabakgrund är resultatet lika bra som bland svenska elever. Det är alltså socioekonomiska faktorer som avgör. Han avvisade föreställningen om att föräldrar ägnar för lite tid åt sina barn som förklaringsgrund; vad det gäller är hanteringen av svårigheter. Det är inte fel att må dåligt ibland, det är inte skadligt att stöta på hinder och misslyckas, allt stöd är inte bra, dvs det måste förenas med positiva förväntningar osv. Hans förslag till åtgärder var socialt och emotionellt lärande i skolan, program för förebyggande av aggression, prevention mot mobbning och kognitiv psykologhjälpt. Han menade också att när det gäller existentiella frågor finns ett vakuum i Sverige – vi pratar inte om sådant och det är en brist för unga människor.

Eva Waltré underströk betydelsen av att se varje barns resurser, att inge hopp och kunna hänvisa rätt för ytterligare hjälp när sådan behövs. Bris tar sig an något hundratal ungdomar per år som